



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvscvla Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis

Marca, Pierre de

Parisiis, 1681

Fragmenta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14704



FRAGMENTA.

I.

Adversus satyras.

I. **P**RODIERAT in lucem infaustis auspiciis libellus quidam, tacito auctoris nomine, pro asserendis Presbyterorum parochialium juribus adversus regularium varios conatus, quibus illa perturbari querebatur. Putavit partium suarum esse Ioannes Bagotius Societatis Iesu Presbyter pietate & eruditione clarus hominis impetum contundere; habiturumque operæ suæ fautores Episcopos sperabat, quòd eorum dignitatem auctoritatemque, libello illo læsam, suo disertè vindicaret; non omiſſa tamen regularium cura, quibus tuendis tractatum penè integrum absumpsit. Interim cleri Gallicani cœtus generalis habitus est Parisiis; quam in civitatem se contulerant dilecti à provinciis singulis Episcopi duo, totidemque secundi ordinis delegati, viri

sanè muneri ad quod destinati fuerant non impares, utpote qui pietatis, ingenii, eruditionis, prudentiæque dotibus erant singulariter instructi. Alienum itaque ab officio suo esse cùm existimassent indiscussos relinquere & libellum anonymum eique adversum Bagotii tractatum, cùm in eis de sacramento pœnitentiæ & aliis capitibus ad salutem fidelium Episcopis specialiter & principaliter commissam pertinentibus ageretur, disputationis illius curam delegarunt selectis quibusdam ex primo & secundo ordine viris; qui negotium illud studiosè amplexi, diuturno & serio labore quod sibi munus mandatum erat frequentibus ea de re ad cœtum cleri relationibus factis impleverunt. Pupugerat Episcopos, inter cetera, definitio illa Bagotii qua velut ex D. Thomæ doctrina scripserat posse Romanum Pontificem omnes episcopales functiones in singulis diœcesibus, non expectato priorum Episcoporum consensu, per se vel per alios à se delegatos perficere. Huic de se factæ expostulationi respondit scripto Bagotius; professusque est, inter cetera, sententiam suam illam eo se modo intelligere quo potestas Pontificis explicata fuerat à Concilio Florentino, prout ego synodi illius verba

interpretatus fueram in præfatione voluminis nostri de concordia sacerdotii & imperii; tandemque eum in sensum articulum suum clero Gallicano oblatum expolivit quo potestatem inter atque illius usum distinxit; huiusque modum à jure & regulis in eo expressis petendum docuit juxta nostram de sensu decreti Florentini sententiam.

II. Dum ista satis calidè agerentur apud cœtu cleri, libellus quidam emerfit inscriptione sua pollicitus sententiæ Bagotianæ confutationem, quam trahendam aiebat ex Concilii Florentini & Glabri testimoniis desumptis, ut ipse dicebat, è libro nostro de concordia. Itaque statim auspiciatur opus illud suum ab exhibitione commentationis ejus quam in decretum Concilii edideramus in corpore voluminis, omissa interim quam in præfatione operis uberiolem & minùs invidiosam decreti illius interpretationem præbueramus. Hac autem scribendi arrepta occasione, contendit ex nostris illis principiis non tantùm falsam esse Bagotii opinionem, quatenus absque ullo discrimine potestatem gerendi vel delegandi functiones omnes pontificales in singulis diœcesibus invitis earum Episcopis Papæ permittit, sed porrò nullum jus competere

competere Romano Pontifici agendi aliquid in aliena diœcesi aut regulares aliove coetus ab Episcoporum jurisdictione eximendi. Deinde in auctoritatem Papæ per universas Ecclesiæ partes diffusam plenus Luthero, Calvino, & Antonio Spalatensi debacchatur, veterem illam conquestionem Gregorii M. adversus Ioannis Constantinopolitani audaciam detortis interpretationibus ad suum propositum trahendo. Tandem Ianseniani erroris confixi dolore pressus, quamvis de potestate in ministeriis obeundis solum ageretur, ille propositi sui tenax, quod præcipuum animoolvebat, se ad differendum accinxit de auctoritate Papæ in definiendis articulis fidei, quam non solum infallibilem non esse dixit, sed potius nullam, eam lectoribus per ludibrium irridendam propinando, advocatis aliquot è Bagotii Apologetico testimoniis, ac si causam illius ageret.

III. Sparsa per urbem & apud collegas nostros clanculariis artibus libello illo, amici quidam meæ famæ studiosi monuerunt doli mali quo auctor ille veteratoriè in me utebatur, ut incautis ex meo nomine, quod operi suo præscribebat, facilius persuaderet quos ille errores seu potius hæreses congerebat, vel à

D. d

me doceri, vel ex libri mei definitionibus colligi. Has artes ego quoque etiam non monitus agnoveram. Sed contemnendum existimabam latentem post columnas mali nominis debitorem, præcipuè cum opusculum istud à nostris Episcopis non solum contemptu sed etiam indignatione communi jam exceptum viderem. Atamen nolui deesse consilio amicorum, conquestusque sum tandem apud religiosissimos patres de injuria mihi facta ab auctore libelli, qui errores suos obtento nomine meo tegere vellet, in eorumque me confortium & evictionem vocare. Falsus quidem sum me opere illo nostro scripsisse regendam juxta canones Ecclesiam à Pontificibus Romanis, hancque esse regulam quam ipsimet sibi præscribunt; sed auctorem illum dissimulasse dixi exceptionem quam illo eodem opere docui, quoniam propositum illius funditus evertebat, scilicet penes sedem apostolicam plenam potestatem esse canones illos remittendi & temperandi quando res ita ferunt, eaque dispensandi auctoritate usos esse summos Pontifices à mille & ducentis annis tam in occidente quàm in oriente. Adjunxi etiam priori conquestionis capiti devolutum auctorem ad substantandam & traducendam auctoritatem

summi Pontificis in decidendis controversis fidei, cum summopere auctoritas illa & colatur & suscipiatur ab Ecclesia Gallicana, cujus ea de re sententia patefacta erat in tribus epistolis datis ad Innocentium X. & Alexandrum VII. à cœtu Episcoporum in causa Iansenianæ hæreseos, & ex ejus mandato à me compositis. Petivique tandem à religiosissimo cœtu daret operam ut libellus ille quantocyus conquireretur, quò debita censura à cœtu notari posset, interim verò ut auctoritate publica Regis ejus lectio vetaretur, interpellato Domini Cancellarii præsidio.

IV. Summo applausu ab universis excepta est conquestionis meæ ratio, omniumque suffragiis decretum ut Dominus Episcopus Meldensis provinciæ Parisiensis delegatus, cujus singulares animi doctes Gallia colit, à super illustri Cancellario fratre suo libelli suppressionem impetraret. Cautumque præterea ut expositulatio mea unà cum decreto in acta publica redigeretur, quò posteris constaret quantopere ab hæretici illius vecordia clerus Gallicanus abhorreret. Debuerat cedere tot procerum sacrorum judicio, nisi in animum induxisset per calcatam quæ patribus debetur pietatem gradus

D d ij

ad parricidalem famam sibi facere. Quare post quindecim mensium silentium, quas interim meditatus erat adversus summi Pontificis & Episcoporum auctoritatem profanas definitiones, quasi conquestioni meæ responderet, prælo commisit, longissima epistola ad me directâ ab errorum sociis postmodum publicanda.

V. Posuit in fronte excerptam ex actis publicis cleri exostulationem meam cœtusque sanctissimi decretum, cujus auctoritatem observationibus suis, quas subjungit, infringi posse sperabat. Ait decretum illud à me subornatum & suppositum. Quasi suspicio falsi in me cadere possit, qui quondam Parlamenti Navarrae Præses in criminis illius reos lege Cornelia frequenter egi, qui tria juris præcepta per totum vitæ decursum in statu seculari laudabiliter, quod ad hominum iudicium attinet, implevi, quique in statu ecclesiastico castigatiorem, quantum fieri potuit, instituti mei tenorem sequi summopere curavi. In huius ergo criminis societate conjuncti mihi erant & Præses comitorum, qui actis subscripsit, religiosissimus & candore animi atque sinceritate conspicuus Dominus Archiepiscopus Narbonensis, tum qui acta illa subscriptione sua firmata publicarunt, tum cœtus secreta-

rii, moxque pro meritis in Ecclesiam quifque suis, hic Coadjutor Archiepiscopi Viennensis creatus, alter Episcopus sancti Papuli. Sed quàm falsus sit animi, qui sola falsi allegatione adversus decretum quam patitur damnationis infamiam diluere se posse confidebat, vel saltem ex schola rhetorum, quam excoluisse declamatoria sua oratione cupit videri, didicisse potuerat, docentibus magistris accusationem ejus criminis quod non est verosimile, se ipsa refelli, non expectata rei exceptione. Quid autem alienius à verosimili quàm virum non alioqui vecordem octoginta hominibus attentis & sagacibus, qui deprehendere reum possent in manifesto scelere, falsum decretum obtrusisse? Facetus autem homo vult sibi plaudere doloremque suum minuere alterius calumniæ remedio quam comminiscitur, asserens tam odiosè exceptam ab universo cœtu conquestionem meam ut ab amicis quoque meis palam irrisus fuerim. Addere debuerat id patere ex decreto quod ea de re latum est, nisi quòd ab eo se liberatum putat sola audacia falsi conficti.

VI. Enimvero derisum tunc me fuisse fatebor si unquam ea fuerit infelicitas mea ut quæ in cœtu celebrium eruditione

& dignitate virorum, tum in senatibus & consiliis regis, tum in aliis provinciarum & urbium conventibus, sæpius de negotiis publicis & privatis edisserui, non fuerint prono audientium favore recepta. Ita nec pipulo aliquis unquam ante fores me distulit, nec convicio in os affecit, neque à tergo ulla ciconia pinxit. Ingratus autem erga sanctissimum illum Episcoporum & Presbyterorum conventum fuerim, si me ingentes illi gratias debere non fatear ob singularem illam humanitatem quas meas sæpe de negotiis ecclesiasticis & politicis extemperaneas commentationes excipiebat, qualque frequenter à me licet invito & sponte tacente exigebat; tantum aberat ab eorum quæ à me dicebantur subsannatione & ludibrio. Quare callidè se gessit tenebrio ille dum capiti suo velum obtendit sub quo lateret, ne duplicis calumniæ nota frons ejus inurenda ex veteri lege calumniatorem in hominum oculis velut in theatro cum elogio criminis traduceret.

VII. Istitis calumniæ præfidiis paratus, eadem bona fide aggreditur conquestionis & capitum de concordia à me citatorum disputationem. Contendit primum nullam mihi fuisse causam conquerendi de testimonio Glabri, sed præcipuè

Concilii Florentini ab eo in priore libello adducto, cum eo usus fuerit juxta interpretationem meam, pro confutanda scilicet Bagotij opinione, quæ permittit Papæ omnes episcopales functiones per se vel per delegatos suos obeundas absque consensu Episcoporum. Atque adeo in eadem illa interpretatione se iterum prolixius jactat in hac epistola ut fidem faciat, ex meis quoque principiis, suæ doctrinæ, quam tamen profert ultra limites rei controversæ. Deinde progreditur ad ulteriorem disquisitionem capitum illorum libri de concordia in quibus contendebam contrariam auctoris menti sententiam comprehendi & explicari; ubi variis cavillationibus, quam apertis verbis expressi, mentem meam obscurare, torquere, & quasi per vim mihi met ipsi eripere conatur.

VIII. Tandem pondere veritatis velut in equuleo distentus fateri cogitur meas definitiones suis opinionibus adversari, atque adeo de illis mecum satis inhumanè digladiatur, mihi que velut capitale læsæ antiquitatis crimen objicit quòd derelicto veteri jure canonico, novum amplexus sim, sicque argentum meum versum sit in scoriam, ut ipse scribit ex Propheta. Ex qua narratione patet stu-

por hominis, qui cum nullam mihi conquerendi causam fuisse velit ex eo capite quod dicerem eum alienam à meo sensu opinionem mihi affinxisse, idque se demonstraturum toto hoc libello profiteatur, attamen in eas ipse tandem se deductum videt angustias ut mecum confingere de principali capite disputationis cogatur, de potestate scilicet supra canones apostolicæ sedi pridem juxta canones quæsitæ, & de viribus juris novi, quod veteri derogat.

I X. Hæc velut in folle & quasi per aversionem dixi, ut facilius larvati hominis vasrities detegatur, qui causæ conjectionem mutat, & quod de singulari quadam Bagotii opinione vera vel falsa, de qua sola tunc agebatur, discutiendum sibi proposuerat, ad generalem quæstionem de potestate universali Pontificis Romani in omnibus causis & casibus transfert, ut eam funditus evertat.

X. Bagotius, quemadmodum dicebam initio, invitatus ab Episcopis ut apertius mentem suam aperiret, non alio duce ab hoc labyrintho extricare se voluit quàm decreto Concilii Florentini juxta interpretationem quam illi adhibueram in præfatione operis de concordia. Ex adverso tamen stat adversa-

rius, qui ex mea quoque interpretatione dirimendam litem vociferatur. Itaque cum ab utroque litigantium delectus arbiter, addictus sim formulæ quam mihi ipsi & aliis præcipi, non possum defugere auctoritatem nec iudicii ferendi onus detrectare. Quod ut faciam breviter, sed robustè, observare debeo verba decreti Florentini, comparata Græca oratione cum Latina, me illo proposito expendisse ut pateret sincera mens patrum, ne ampliùs decreti verbis quidam è nostris Theologis, ut factum olim temporibus Concilii Tridentini, terrerentur quò minus illis liquidò subscriberent. Itaque dixi potestatem regendi universalem Ecclesiam tribui quidem per decretum illud summo Pontifici, ea tamen lege ut modus in illa potestate exercenda sequendus sit quem & acta Conciliorum & canones exhibent. Vnde ex Grecis Latina sic dispungenda dicebam: *quem ad modum & in actis Conciliorum & in canonibus continetur, ἀπὸ τῶν, quemadmodum etiam*, prout hodie legitur in editis. Sanè in capite octavo libri tertii errorem lectionis illius dolo Abrahami Cretensis, qui primus Concilium Latinè vertit, tribuendum scripseram. Sed re meliùs expensa, doli invidiam interpreti detraxi, & ex hodierna

lectione priorem patrum sensum colligi posse scripsi in præfatione operis; quamvis emendari debeat juxta veterem lectionem saltem in voce *etiam*, cujus loco legitur & apud Nauclerum, Fulgosium, & Antoninum, qui referunt verba decreti temporibus suis editi. Si quis verò castigationem illius vocis, quamvis apertius decreti sensum patefaciat, insuperhabeat, nihil demi perspiciat de vera decreti sententia, quam primus, ut puto, publicavi. Ex hac probè intellecta Bagotius controversam petitionem suam Episcoporum cœtui probavit, docens potestatem Papæ in singulis diœcesibus juxta modum in canonibus præscriptum esse exercendam & in casibus à jure expressis, fortean si necessitas urgeat supplendæ negligentia prælatorum, ad evidens commodum & ædificationem Ecclesiæ atque fidelium. Sed adversarius meam sententiam & decreti concepta verba in pravum sensum detorquens, non in eo hæret ut modus potestatis exerceatur juxta canones, sed addit amplius quod à malo est, nempe sic exercendam juxta canones ut nihil Papæ liceat supra canones, atque adeo cum secundum canones Episcopi nihil agere possint in aliena diœcesi absque consensu proprii Episcopi, eandem esse causam

Papæ, qui iisdem canonibus subjicitur. Hæc consecutio additur quidem ab adversario decreti verbis & meæ interpretationi. Sed jam olim damnata est ab actis Conciliorum & canonibus, & tandem anathemate in auctoribus suis fulgurita, ut ostendam suo loco; ubi Glabri mentem, & quodnam sit illius testimonii pondus, expendam. Quis ergo non faveat conquestioni meæ, cum videat & Concilio & mihi portentum illud schismaticæ imò & hæreticæ nequitiae imputari quod majoribus hostiis procurari debeat, si non effuso, quod nolim, saltem suffuso adversariorum sanguine, quoadusque eos sceleris sui pudeat & pœniteat.

XI. In quamplurimis sanè operis nostri locis disertè scripsi in canonibus & decretis Pontificum veram esse regendæ universalis Ecclesiæ regulam, quam sibi ceterisque ea religione observandam proponunt ipsi summi Pontifices ut si per obreptionem contrarium illis aliquod apostolicæ sedis rescriptum importuna petentium suggestionem elicitum fuerit, irritum esse decernant. Sed longissimè distat hæc definitio ab illa quam adversarius invehit opinione. Ista enim Papæ adimit omnem auctoritatem de canonibus ipsis decernendi, seu per remissionem & tem-

perationem juris vel aliam dispensationem, seu per specialem in causa aliqua derogationem. Quare consultò observavi in mea conqueſtione ea omnia quæ de canonum viribus & auctoritate à me ſcripta fuerant ſic capienda quemadmodum veteres Pontifices atque tandem Pius IV. de Concilii Tridentini canonibus & decretis conſtituerant, ſcilicet juxta illam regulam componendas eſſe controverſias eccleſiaſticas. Deinde ſubjunxi caput aliud, quo nefaria adverſarii opinio aliena & à veritate & à mea mente demonſtrabatur, nempe regulam illam accipiendam eſſe cum exceptione auctoritatis pontificiæ in diſpenſationibus canonum concedendis, qua ſummos Pontifices jam mille & ducentis abhinc annis uſos fuiſſe in occidente & oriente notavi docuiſſe me ejuſdem operis libro tertio per quatuor integra capita.

XII. Sed urget adverſarius, & in me velut mirmillonem retiarius ſcilicet emeritus agit, meque non ſuis tantùm ſed meis quoque retibus captum ludibrio lectorum traducendum exponit. Aſſerit, veluti juris ſui fiducia fretus, inanem eſſe querelam meam, etiam poſitis quæ deſcripſi poteſtatis pontificiæ fundamentis in remiſſione canonum. Quod ut evincat,

minutis ad plerosque paragraphos notis id unum præ se fert, hoc vel illo loco nihil detrahi suæ opinioni. Quod joculare est, quasi scilicet singulæ periodi ad controversiam nondum exortam dirigi debeant. Hic monendus (ut resipiscat, si qua illi pars sanæ mentis superest) quatuor illa capita voluminis nostri superiùs laudata complecti longissimam & eruditam, præfiscine dixerim, dissertationem de antiqua auctoritate summi Pontificis in dispensatione canonum. Hanc materiam methodo quadam nostris auctoribus intacta, propositis à vetustate petitis exemplis, & progressu illius juris animadverso, in unum corpus compegi. Veterem dispensandi modum eum docui qui versabatur in venia canonis violati & in viribus restitutis, tum ordinationi, tum ceteris actionibus, quæ summo jure ex vi canonum erant nullæ, ceterùm à sexcentis annis invaluisse usum remittendæ obligationis canonum, ne scilicet per factum contrarium violati censeantur. Porro ut quàm vetustus esset usus potestatis illius pontificiæ demonstraretur, recludenda fuerunt scrinia antiquitatis ecclesiasticæ, & quæ sparsa erant in unum colligenda, quò manifestiùs pateret in omni causarum genere usurpata dispensationum

possessio. Itaque nunc de

Heic substitit auctor.

II.

De advocacione Comitum.

QVI de seculari advocacione tractant, ejus originem repetunt à Concilio Africano. In quo sanè viros graves hallucinatos fuisse suspicor, & in eum errorem impegisse ductos verbis lemmatis quod Dionysius exiguus canoni LXXV. præfixit *De defensoribus Ecclesiarum ab Imperatore poscendis*. Tamen si canonis verba expendantur, & ejus consuetudinis ratio habeatur quæ tum in Ecclesia vigeat, facilè sententiam veram patrum assequemur. Episcopi intercessionem suam erga Principes iis præstabant qui potentum vi oppressi, de injuriis suis apud Ecclesiam conquerebantur & ejus auxilium flagitabant, ut docet canon octavus Concilii Sardicensis: *Honestum est autem ut Episcopi intercessionem his præstent qui iniqua vi opprimuntur, aut si vidua affligatur, aut pupillus expolietur; si tamen isthæc nomina justam habeant causam aut petitionem*. Sed quia molestum erat tam frequentibus querelis Imperatoribus negotium faceßere, & ut

adeundi comitatus præcluderetur occasio
 Episcopis Afris, quibus solenne erat ob
 leves causas in comitatum proficisci, ut
 docet canon octavus Sardicensis, illud
 consilium inierunt patres ut ab Impera-
 tore defensionem pauperum alicui sedu-
 lo & industrio demandari poscerent, qui
 delegata jurisdictione oppressos tueretur.
 Verba canonis sunt hæc: *Ab Imperatori-
 bus universis visum est postulandum, propter
 afflictionem pauperum, quorum molestiis sine
 intermissione fatigatur Ecclesia, ut defensores
 eis adversus potentias divitum cum Episcopo-
 rum provisione delegentur.* Itaque defen-
 sores isti, quos constitui poscebat Conci-
 lium, non poterant dici Ecclesiarum de-
 fensores, sed pauperum. Tamen mirari
 subit cur Episcopi de his defensoribus pe-
 tendis essent adeo solliciti, cum paupe-
 riorum & tenuium injuriis jam prospectum
 & cautum esset legibus publicis, quæ uni-
 cuique civitati defensores suos, qui ple-
 bis parentes dicerentur, jam dederant;
 quorum munus in eo præcipuè versaba-
 tur ut plebem & decuriones ab omni im-
 proborum insolentia & temeritate tue-
 rentur, parentis vicem plebi exhiberent,
 descriptionibus rusticos & urbanos non
 paterentur affligi, officialium insolentiæ
 & judicum procacitati salva reverentia

pudoris occurrerent, & similia id gentis
 peragerent quæ constitutionibus huic ma-
 gistratui concedebantur *L. 4. §. & passim
 Cod. De defensoribus civitatum.* Itaque eò
 feror ut mihi persuadeam non in eam
 præcipuè curam incubuisse Concilium
 Africanum ut pauperibus defensores de-
 legandos procuraret, qui jam erant con-
 stituti, sed ut in delegandis defensori-
 bus Episcoporum suffragia suum locum
 obtinerent, eo scilicet colore quòd Epif-
 copis pauperum sublevatio esset velut
 ex officio concedita. Hæc est canonis
 sententia, si rectè verba ista perpen-
 dantur: *ut defensores eis adversus poten-
 tias divitum cum Episcoporum provisione de-
 legentur.* Sanè ratio habita est hujus
 adeo justæ petitionis, non quidem sta-
 tim atque Principibus porrecta fuit,
 sed post aliquot annos; ut patebit liqui-
 dò, si quis calculum ineat & componat
 annum *cccxcviii.* (quo est habita sy-
 nodus illa Carthaginensis in qua de istis
 defensoribus est constitutum) & annum
ccccix. legis ab Honorio editæ qua ad
 Afrorum postulata videtur omnino res-
 cribere. Iubet enim defensores civitatum
 Episcoporum ac clericorum æquè ac ho-
 noratorum & possessorum decreto con-
 stitui & sedis prætorianæ auctoritate fir-
 mari;

miari ; ita ut si quid à qualibet persona contra disciplinam publicam in læsionem possessorum fieri cognoverint defensores, referendi habeant potestatem ad Præfectos prætorio , magistros militum , magistros officiorum, & Comites sacrarum largitionum. *L. 8. Cod. De defensorib. civitatum.* Iustinianus non solùm oblitteratam & detritam defensorum dignitatem restituit, sed etiam auxit Novella xv. qua inter cetera cavet ut ex honestioribus civibus eligantur, sed decreto Episcopi, clerici, & honoratorum, ut patet ex epilogo Novellæ. Quamvis autem nullum apud me dubium supersit quin sententia Afro- rum eò præcipuè tendat ut defensorum delegationi intersint Episcopi, tamen inficias non eo quin Zonaras eò mentem canonis trahat quasi scilicet Episcopi coë- cendorum potentium unà cum defensoribus auctoritatem sibi demandari pete- rent. αἰτοῦσιν οἱ τῆ συνόδου ταύτης ἐπὶ βασι- λείᾳ, δοθῆναι ἑνὰς ἐκδικούς, ὥστε μὴ τῶ ἐπισκό- πων ἀνατέλλειν τὰς τῶ πλουσίων τυραννίδας, in- quit Zonaras canone LXXXI. Græcæ collectionis. id est. *Postulant ab Imperatore hujus synodi patres ut defensores aliqui consti- tuantur qui simul cum Episcopis potentiorum tyrannidem reprinant.* etsi nullum subsidium interpretationi Zonaræ conferre possit

collectionis Græcæ textus , quin potius liquidò ostendat quæsitam tantum suffragii episcopalis in constituendo defensore necessitatem : ὡςτε ἐκδικῆσαι τοῦτοις μὲν τῶν ἐπισκόπων προνοίας ἐπιλεγῆναι καὶ τῶν πλουσίων τυραννίδος. Hoc perspectum fuit Balsamoni , qui canonem sincerè sic enarrat ut verba ista cum *Episcoporum provisione* ita reddat , cum *Episcoporum electione*. Ἀνάγκη πᾶσα ἐπίκειται τοῖς ἐπισκόποις ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀδικουμένων. ἐπεὶ ἡ πῆχυν , ὡς εἰσὶν , ἐπισκοποι λέγοντες ὑπὸ πτωχῶν καὶ καταπεπονημένων οὐκ εἰσικύοντο, τετυπῶχασιν οἱ πατέρες ὑπομνησθῆναι οὗ βασιλεῖς ὡςτε δοθῆναι διὰ τοῦτον μὲν τῶν ἐπισκόπων ἐπιλογῆς ἐκδικῆσαι χάριν ἢ ἀνασέλλεσθαι τὰς τῶν πλουσίων τυραννίδας , καὶ οὕτω παυθῆναι τῆ ἐπινοεῖσθαι ἀποκαταστασθαι ὅχλησιν τῆ ἐκκλησίας ἐκ τῶν προσηγορευμένων αὐταῖς διὰ τὸ ἀδικεῖσθαι ὑπὸ τῶν ὑπερδυναστεύοντων. id est. *Necessse habent omnino Episcopi eos qui injuria afficiuntur defendere. Quia autem nonnulli, ut est verisimile, Episcopi, cum de pauperibus & afflictis dicerent, non exaudiebantur, statuerunt patres ut Imperatores admonerentur, ut cum Episcoporum electione ab eis darentur defensores pro reprimenda divitum tyrannide; ut sic cesset assidua Ecclesiarum perturbatio, quæ ab eis afficiuntur qui ad eas accedunt quod à potentioribus injuria affecti sint. Rectè autem sibi persuasit Balsamon D * * **

* Hic habet auctori calamus.

Illustrissimus Cardinalis Baronius putat eosdem esse defensores istos cum iis quorum frequens mentio apud Gregorium M. in regesto, qui negotia quamplurima defensoribus Ecclesiae Romanae mandat. Sed pace tanti viri dixerim, alii sunt defensores e clero petiti a defensoribus Principis auctoritate constituendis e cœtu civium. De his loquitur Africanum Concilium, vt vidit etiam Theodorus Balsamo. De alteris statuit Concilium Chalcedonense, cui accepto ferenda est prima defensorum Ecclesiae cognitio; quorum mentionem facit canon xxiii. eisque vagantium Constantinopoli clericorum ab urbe expulsionem commendat. His ab Episcopo ex cleri gremio selectis tuendarum viduarum, orphanorum, & imbecillium hominum, qui ecclesiastico indigerent auxilio, cura committebatur; Qua in parte Episcoporum vices subibant, & studio suo, sedulitate, & gratia erga potentes aut ipsos iudices iuvabant eos qui ad Ecclesiae patrocinium se conferrent. Id apertè docet canon secundus Concilii Chalcedonensis, quo cavetur ne clerici se immisceant secularibus negotiis, nisi fortè orphanorum & viduarum earumque quæ sine provisione sunt personarum, quæ maxime ecclesiastico indigent adiutorio;

propter timorem Domini causa deposcat. ἢ
 ὀρφανῶν καὶ χηρῶν ἀπερογήτων, καὶ τῶν περὶ πάντων
 τῶν μάλιστα τῆς ἐκκλησιαστικῆς δεομένων βοηθείας,
 διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. Porro eos qui suppe-
 titiis Ecclesiæ foveri debent, Zonaras rectè
 interpretatur esse eos qui, ut injurias &
 vim potentium propulserint, ad Ecclesiam
 confugiunt, aut certè ut criminis perpe-
 trati veniam adipiscantur, sacrorum lo-
 corum asylo se committunt, vel in liber-
 tatem proclant. οἳ οἱ εἰσιν οἱ τῇ ἀγίᾳ ἐκκλη-
 σίᾳ προσφύγοντες, δεδιότες δυνάτας ὑφ' αὐ-
 τῶν ἀδικουῦντες, ἢ πλάσαντες ἴσως, καὶ τῆς ἐκκλη-
 σίας ζητούμετες ἐπικουρίας, καὶ οἱ ἀδίκως εἰς δου-
 λείαν ἐλκόμενοι, καὶ ἄλλοι ποιοῦντες, δι' οὓς ἐκ-
 δικαί γίνονται. Zonaras in can. III. Chalcedon.

III.

Explicatio canonis XVII. Ancyran.

Τοὺς ἀλογευσάμενους καὶ λεπερῶς ὄντας,
 ἢ τοὺς λερωσάντας, τοῦτοις προσέταξε
 ἡ ἀγία σύνοδος εἰς τὸν χειμαζομένους ἄχουσαι.

Versio antiqua quæ extat apud Isidorum,

*Hos eosdem sanè, non solùm leprosos crimine
 hujuscemodi factos, sed & alios isto morbo suo
 replentes, placuit inter eos orare qui tempestate
 jaçantur, qui à nobis encrugameni intelliguntur.*

Verfio Dionyfii Exigui.

*Eos qui irrationabiliter vixerint, & lepra
injuſti criminis alios polluerint, præcepit ſancta
ſynodus inter eos orare qui ſpiritu periclitantur
immundo. Quidam codices habent inuſti.
Haltigarius lib. 4. cap. 8. inceſti.*

Alia verſio antiqua, edita ex vetuſtiſſimo
codice MS. Chriſtophori Iuſtelli.

*Pro his qui in animalibus ut animalia fra-
ciſcunt, vel in maſculis leproſi efficiuntur, de
his præceptum eſt ut cum eis qui tempeſtatem
patiuntur orare.*

Epitome Hadriani I. Papæ.

*Vt maſculorum vel pecorum concubitores
inter demoniacos tantum orent.*

Verſio Gentiani Herveti.

*Eos qui rationis expertia animantia inierunt,
& quaſi leproſi ſunt vel fuerunt, juſſit ſancta
ſynodus inter hyemantes orare.*

Ferrandus Diaconus cap. 149.

*Vt hi qui ſicut muta animalia vixerunt,
inter energamēnos orent.*

M A R C A,

Alexius Ariſtinus Diaconus Conſtan-

E e iij

tinopolitanus (qui vixit circiter annum
M C X X X .) in synopsi canonum ita com-
pendio explicat hunc canonem Ancyra-
num : ὁ λεπρός ἀλογευσάμενος , ἢ ἔλεπρω-
θεὶς τοῖς χειμαζομένοις συνόχοιτο . Eadem ver-
ba repetit Symeon Logotheta in sua ca-
nonum epitome .

Zonaras hunc canonem interpretatur
ac si dictio λεπρός poneretur , non pro
significando lepræ morbo , sed pollutione
& immunditia quæ sit similis ei quam le-
prosis præscribit lex Mosaica : ὅτι ζῴων
ἀλόγοις συμφαρέντας ἢ λεπρούς ὄντας , ἀντι-
ἀκαθάρτοις ἢ μεμιαμμένοις . ποδοῖ δὲ καὶ τὸν
Μωσαϊκὸν νόμον ὅς ὅτι λέπροις ἀκαθάρτοις ἐνό-
μιζεν . Subjungit : ἢ τοὶ λεπρώσαντας . quod
sic insulsè explicat : ἢ γουὶ καὶ αὐτὰ τὰ ζῴων
μιάνοντας , ac si curam animalium gerere
aliquam synodus debuisset . χειμαζομένοις
non putat fumendos pro dæmoniacis ;
quia qui ex eorum numero per inter-
valla laborant , tunc eis communicare
permittitur canone Timothei Alexandri-
ni . Quod concedendum erit , inquit , ea-
dem ratione his bestiariis ; tolleturque
distinctio præscripta canone præcedenti
de variis peccatorum pœnis . In quo pla-
nè hallucinatur . Sic enim intelligendus
est hic canon ut orationes quæ fiunt in
loco dæmoniacis designato non ever-

tant quæ constituta sunt superiori canone
 quoad modum & tempora pœnitentiæ
 horum sceleratorum. Tandem postquam
 vana isthac argumentatione ingenium
 suum torfit, sic concludit : τί οὐδ' ἔστι εἰς
 οὗτον χειμαζομένοις ὁ χεῖρας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.
 Balsamo in hoc canone leprosos inter-
 pretatur quemadmodum Zonaras, id est,
 immundos. Non probat etiam eorum
 interpretationem qui χειμαζομένοις pro
 dæmoniis accipiunt ob eandem ratio-
 nem quam attulit Zonaras. Sed vo-
 luit illo videri peritior, & χειμαζομένοις
 accipit pro iis qui sub narthece Ecclesiæ
 audiunt sacras scripturas : quoniam, in-
 quit, audientes similes sunt iis qui tem-
 pestate jactantur, nec sinuntur ad por-
 tum ecclesiasticum salutis ingredi. Quo
 nihil absurdius dici potuit. Quos enim
 canon relegat ad fores Ecclesiæ, ubi erat
 energumenorum statio, (Neque enim
 cum fidelibus orabant juxta canonem apo-
 stolicum LXXIX.) hic in media Eccle-
 sia collocat cum audientibus. χειμαζό-
 μνοι τοίνυν κληθήσονται κρείως οἱ ἐν τῇ νάρθηκι
 ἱεράμνοι καὶ ἀκροάμνοι τῶν θείων γραφῶν, τόπον
 ἐπέχοντες χειμαζομένων, καὶ εἰς τὸν ἐκκλησια-
 στικὸν λιμένα τῆς σωτηρίας, εἰσέλθειν μὴ ὀφεί-
 λουσιν.

I V.

Quis sit proprius Sacerdos.

L. 35. Cod. De Episcopis & Clericis,
 Ἐκάστη πόλις ἴδιον ἐπίσκοπον ἔχει. *Vna
 quæque civitas proprium Episcopum habet.*
 Lex ista refertur à Photio in Nomoca-
 none tit. VIII. cap. 1.

ἴδιος ἐπίσκοπος dicitur etiam canone ter-
 tio & sexto Concilii Antiocheni. Proprius
 etiam Episcopus dicitur can. IX. Conci-
 lii Africani; & canon decimus ejusdem
 Concilii loquitur de Presbytero qui est à
 proprio Episcopo condemnatus. Et in
 Canone XXXI. Apostolor. Εἴ τις πρεσβύ-
 τερος καταφρονήσας ἴδιου ἐπισκόπου. Cano-
 ne etiam XV. Apostolorum.

Meminit quoque ἐπισκόπου ἴδιου canon
 XVI. Concilii Nicæni, & canon VIII.
 Concilii Chalcedonensis.

Ad istum exemplum dicuntur proprii
 Presbyteri sive sacerdotes qui in Ecclesiis
 parochialibus ordinati sunt; ut in Con-
 cilio Nannetensi habito anno DCLVIII.
 dicitur proprius Presbyter qui præest Ec-
 clesiæ parochiali. In synodo Romana
 Gregorii VII. tum Eugenii & Callisti se-
 cundi decernitur Ecclesias committi de-

berè propriis sacerdotibus, non autem conductitiis. Vnde in Concilio Lateranensi sub Innocentio tertio dicitur proprius sacerdos qui præest Ecclesiæ parochiali.

Illi etiam dicuntur Presbyteri cardinales à Vvaltero Aurelianensi Episcopo in capitulis synodalibus ab eo editis anno DCCCLXIX. ut significaret eos vacanti Ecclesiæ præfectos in titulum sive incardinatos; ut de eiusmodi Presbyteris loquitur Hincmarus in suis capitulis Rheimensibus. Quod incardinandi verbum traxit ex epistolis Gregorii I. qui commendatos Episcopos vacantes ad regendam ad tempus quandam Ecclesiam opponit Episcopis incardinatis, id est, episcopatui vacanti in perpetuum regendo mandatis, ac si Ecclesiæ episcopali veluti cardini infixi & inserti essent.

Istud referri potest ad Presbyteros quos diximus cardinales; qui sic addicti sunt Ecclesiis ad quas *ιδιως* ordinati sunt juxta canonem sextum Concilii Chalcedonensis ut ab iis discedere absque Episcopi proprii sententia non possint; ut docet canon xv. apostolicus, Nicæni Concilii canon xvi. Antiocheni can. III. Quamvis Episcopi auctoritate ab una Ecclesia in aliam ejusdem diœceseos pos-

sint transferri, ut monuit loco superiore Hincmarus, & docet apertè Novella Iustiniani, in authenticis, ubi determinatur synodus clericorum.

V.

De Presbyteris, ubi ordinandi sint.

PRESBYTERI & reliqui clerici ordinandi sunt specialiter in Ecclesia civitatis aut vici, vel in martyrio, aut monasterio, juxta Concilium Chalcedonense. Vnde patet nondum Ecclesias publicas constitutas fuisse in possessionibus seu in villis: quamvis paulò post possessionum domini, qui eas adscriptiorum numeroforum opera excolebant, oratoria à se in possessionibus illis exstrui ab Episcopis impetrarint, quorum oratoriorum meminit Iustinianus in Novellis. Illis autem oratoriis nulli adsignabantur speciales clerici. Attamen id fieri posse docet egregius Novellæ locus in authent. *Adscriptitios*. Cod. De Episc. & cler. ubi habetur exceptio ad legem Leonis & Anthemii. Illi enim constituerant in l. *Tubernus*. 36. ejusd. tit. ne adscriptitii ordinari possent clerici, nisi dominorum possessionum, unde oriundi sunt, evidens con-

curreret consensus. Iustinianus verò constituit adscriptitios in ipsis possessionibus, in quibus adscripti sunt, clericos etiam præter voluntatem dominorum fieri posse; dummodo per substitutum agriculturam, qui adscripti erant, exercebant. Hinc explicari debet locus Concilii Agathen. cap. xx i. quo permittitur dominis, propter fatigationem familiæ, ut Missas teneant in oratoriis villarum sive possessionum; exceptis diebus solemnibus, in quibus accedere tenentur ad Ecclesias civitatum.

